

Bij het afscheid van lector Broegers

Aan het einde van het universitaire jaar 1973-74 zal dr. R.A. Broegers zijn werk aan onze theologische faculteit neerleggen; de wet verplicht hem dan tot een academisch zwijgen, omdat hij de 70-jarige leeftijd heeft bereikt.

Bij zijn afscheid heeft de oudtestamentische vakgroep hem een herinnering willen meegeven in de vorm van deze bundel opstellen van de hand zijner Utrechtse medewerkers en enkele vrienden. Na ik deze bundel met een enkel woord bij u mag inleiden, kan ik zulks niet beter doen dan eerst 't een en ander van zijn levensloop te memoreren.

Hendrik (Anthonis) Broegers werd op 19 maart 1904 in Tilburg geboren, maar verhuisde vandaar zonder dat hij zelf daarvan weet had, en ging ter bestemmingstijd in Rotterdam op school. Daarna volgde de U.L.O.-school, maar bij moest, door huiselijke omstandigheden, na een paar jaar dit ondervijfs vaarwel zeggen. Na 1918 volgde een periode van kantoorwerkzaamheid bij een Rotterdamssassurantiebedrijf; zijn hart was hier echter niet volkomen Na een lezing, aanbehoord op een jongemannervereniging (een nog in die dagen zegenrijke instelling!), ontwaakte zijn interesse in het Oude Oosten; 't was niet een kortstondige belevings, maar werd een blijvende genegenheid tot op de dag van heden. Veel en velerlei las hij om zijn kennis van dat oude nabije Oosten te vermeerderen; op zekere dag zocht hij stoutmoedig contact met Prof. dr. F.M.Th. Böhl, toen juist van Groningen naar Leiden gekomen (1928). Toen deze hem vertelde dat kennis van het oude Oosten slechts volledig tot ontplooiing zou kunnen komen wanneer men de teksten van het spijkerschrift ook zelf kon lezen, wierp hij zich, onder leiding van Prof. Böhl die hem gaarne behulpzaam was, op de studie van het Ass.-Babylonisch. Aldra besefte hij hoe zijn afgebroken schooltijd hem bij diepere studie in de weg stond; in de avonden werd dus hard gewerkt aan de voorbereiding van het (volledige) Staatsexamen A, waarvoor hij in 1932 slaagde, en dat alles naast zijn gewone kantoorwerk; het vertrouwen dat men in hem stelde, de hulp die men hem bood, werd niet beschamd; de poorten van de Leidse Alma Mater gingen voor hem open en de theologische studie werd met enthousiasme begonnen, waarbij hij ook zijn talenstudie onder leiding van Böhl en De Buck niet verwaarloosde. In 1936 was hij gereed voor het ambt van predikant in de Ned. Herv. Kerk; de katoorstoel werd vervisseld voor de preekstoel! Immiddels was hij in 1933 gehuwd; uit dit huwelijk werden 3 zonen geboren. Een diepe schaduw viel over zijn huiselijk leven, toen hij 1960 zijn echtgenote door de dood verloor.

Predikant in Weerselo (Ov.) van febr. 1937 - 1958. Een twintigtal jaren van pastorale arbeid, maar ook van studie van het Oude Testament en zijn "Umwelt".

In 1940 doct. examen te Leiden met Oude Testament als hoofdvak, godsdienstgeschiedenis en Akkadisch als bijvakken; in 1945 promoveerde hij bij Prof. dr. P. A.H. de Boer, opvolger van zijn leermeester Prof. dr. B.N. Eerdmans, tot doctor in de Godgeleerdheid op een dissertatie over "De scheppingstradities bij de profeten", een werkstuk waarmee hij eer kreeg. Sindsdien verschenen regelmatig publicaties van zijn hand, zoals de lijst zijner geschriften duidelijk te zien geeft.

Het overige is spoedig vermeld: in 1958 haalde Prof. Vriezen hem naar Utrecht als zijn medewerker. In 1967 werd hij aan onze theologische faculteit lector in de wetenschap van het Oude Testament - en als zodanig neemt hij thans op de bij de wet vastgestelde leeftijd afscheid.

Het is goed, dat in het voorsfgaande enkele data uit zijn levensloop vermeld werden. Daaruit springt naar voren, dat Brongers een man is, die trouw is geweest en gebleven aan een eens gekozen weg van studie en onderzoek: een man, die om zijn doel te bereiken niet heeft opgezien tegen hard en moeizaam werken: een man die doorzette en die niet na zijn promotie rust nam, maar voortging: er was nog zoveel meer te weten en te doorgronden: Tot nu toe heeft hij steeds verder gestudeerd, en we zullen er zeker van kunnen zijn dat hij zal blijven bezig zijn met zijn geliefde studie zolang God hem daartoe naar lichaam en geest de kracht schenkt.

Wat uit een nuchtere opsomming van data uit zijn levensloop niet expressis verbis blijkt, is zijn sterk geloof dat het ontwaken van de liefde voor de landen van de Bijbel een geschenk van God is geweest. Zo heeft hij 't gevoeld - en dat gedanken wij samen met hem, dankbaar. Wat hij als pastor lange jaren en als academisch docent alles heeft mogen doen, werd gedaan in het geloof aan die bestiering van God, die ons soms door een enkel feit de weg naar onze toekomst wijst.

Hij heeft trouw en volhardend, gedegen en verantwoord, onder ons zijn werk gedaan; dat lag geheel in zijn aard. Zonder ophef, zonder veel vertoon, maar wel oprecht en gewetensvol.

Daarvoor zijn wij, als faculteit, als vakgroep, als studenten en als vele vrienden, hem ten zeerste erkentelijk. Ik weet, dat ik van hem niet meer behoef te schrijven ter inleiding; rest mij slechts te zeggen, dat deze verzameling bijdragen gedragen wordt door oprechte vriendschap en dankbaarheid.

BIBLIOPAFIE VAN DE VOORNAAMSTE GESCHRIFTEN

VAN

DR. H.A. BRONGERS

- 1945 Kanttekeningen bij de nieuwe vertaling der Psalmen op last van het Ned. Bijbelgenootschap door de daartoe benoemde commissie bewerkt, *Bijdr* III, 45-51.
De *Scheppingsverhoudingen bij de Profeten (D)*, A'dam.
- 1948 Enkele opmerkingen over het verband tussen lossing en leviraat, *HTT* II, 1-7.
De betekenis van het substantief *šlōm* in de juridische teksten van het Oude Testament, *HTT* III, 321-335.
La Crainte du Seigneur, *OTS* V, 151-173.
Kommunizmi, Koning van Babylon, 's-Gravenhage.
- 1951 Enkele opmerkingen over het verband tussen zonde en ziekte enerzijds en vergeving en genezing anderzijds in het Oude Testament, *HTT* VI, 129-142.
De Literatuur der Babylonijërs en Assyriërs, 's-Gravenhage.
- 1953 De doxologie in het Oude Testament, *Kerk en Evangelisat* IX, 130-149.
- 1954 De chasidim in het Oude Testament, *HTT* VIII, 279-297.
Schuldheilijdenis en genadeverklaring in het Oude Testament, *Kerk en Evangelisat* IX, 135-144.
- 1956 *Commentaar op de Heilige Schrift (medewerking)*, A'dam, 1956, 258-262
370-375.
- 1958 Enkele opmerkingen over het begrip broederschap in het Oude Testament, *Vox Theologica* 28, 3, 66-73.
Enige mededelingen over de tegenwoordige stand van het Decalooft-onderzoek, *Opdracht*, 4, 107-117.
De Gedrageregels der Gemeen-gemeente, A'dam.
- 1960 *De Bel van de Strijd*, A'dam.
Oud-Goetere en bijbela recht, Nijkerk.
- 1962 *De Joesefachiedonia bij Joden, Christenen en Mohammedanen*, Wageningen.
- 1963 *Der Eifer des Herrn Zebaoth*, *VT* XIII, 3, 269-284.
Die Echer- und Fluchpsalmen im Alten Testament, *Studien in Psalmen, OTB* XIII, 21-42.
Das Wort NPŠ in den Qumranschriften, *Bespe de Qumran* 15, 4, 3, 407.

- 1965 Die Wendung *בְּשֵׁם יְהוָה* im Alten Testament, *ZAW* 77, 1 NF Band 36, 1-20.
Bemerkungen zum Gebrauch des adverbialen *בְּשֵׁם יְהוָה* im Alten Testament,
IT XV, 3, 289-299.
Merismus, Synekdoche und Hendiads in der biblisch-hebräischen Sprache,
OTS XIV, 100-114.
- 1966 Die Zehnzahl in der Bibel und in ihrer Umwelt, *Studia Hebraica et
Semitica Th. C. Freesen dedicata*, Wageningen, 30-45.
Wat is de betekenis van het substantief *בְּשֵׁם יְהוָה* in Ex 1,16?
IT XX, 4, 241-254.
- 1967 *De structuur van de heilenspraak bij de oud-testamentische profeten*,
(Openbare les), Nijkerk.
I Koningen (De Prediking van het Oude Testament), Nijkerk.
- 1969 Der Zornesbecher, *OTS* XV, 177-192.
- 1970 *II Koningen* (De Prediking van het Oude Testament), Nijkerk.
- 1971 Einige Aspekte der gegenwärtigen Lage der Lade-Forschung, *IT* 1, 6-27.
- 1972 "Darius, ver fest zu stehen meint, der sehe zu, dass er nicht falle"
(1 Kor X,12)
(Eine Untersuchung nach der Bedeutung der Verben *מָגַל*, *כָּאָזַל* und sinn-
verwandten Zeitwörtern im Alten Testament) In: *Symbolae biblicae et
mesopotamicae F. M. Th. de Liagre Böhler dedicatae*, Leiden, 1973, 56-70.
Die Partikel *בְּשֵׁם יְהוָה* in der biblisch-hebräischen Sprache, *OTS* XVIII,
83-96.
Vele recensies in *Bibliotheca Orientalis, Nederlands Theologisch
Tijdschrift, Theologische Literatuurstudien, Revue de Qumran*, etc.